NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII. V sredo 27. listopada (novembra) 1850. *List 48.*

Buttlarjeva vodba
za
drevesne sadiša in presadiša.

(Dalje.)

Po tem obsejano sadiše ne potrebuje druziga obdelovanja, kakor de se mladim drevescam tolikanj škodljivi plevél očisti, in ako bi zemlja preterda postala, de se ona po razorcih pervo léto enkrat, v drugim pa dvakrat, spomladi in o kresu, skoplje in zrahlja. —

Tako vsejane in obdelane drevesca na stranske prostore vsakiga razorčka obilne koreninice in vejice stegnejo, in čversto rastejo.

Jesenovo in brestovo seme se o začetku jeseni — hrastovo, javorovo, orehovo, kostanjevo pa pozno o jeseni, alj pa spomladi, — vse druge drevesne semena pa le o spomladi sejejo.

Ako v sadišu svét navzdol visí, se morajo razorci po dolgim, in ne navprek potegniti [1]), de deževne vode vsejaniga semena preveč s zemljo ne pokrijejo.

Na tako vižo — sklene g. Buttlar pervi del svoje vodbe — sim na nekim prostoru od 4 štirjaških sežnjev in pol ($4^1/_2$ Quadratklafter) posejal semena smrekoviga 1 funt in pol, boroviga 1 funt in 3 četertine, mecesnoviga 2 funta [2]) in izredil na tem prostoru borovih ali mecesnovih drevesc 6310 — smrekovih 20,000 — listnatih (Laubhölzer) 3000 do 4000. — [3])

II.

V takih sadiših drevesca o dveh létih dovelj močne postanejo, de se že konec 2. léta presaditi dajo. Dvelétne borove in mecesnove drevesca so v dobri zemlji včasih že prevelike; torej se v taki zemlji že konec 1. léta presadijo, ali pa o 1. létu poznej (o kresu) sejejo, tako de se konec druziga léta poldrugo léto stare presadijo. — Javori in jelše se konec léta, — bukve, hrasti, smreke konec druziga, in le včasih, kar se v zlo pusti zemlji primeri, še le konec 3. léta, pa vselej iz sadiša koj v gojzd, — presadíjo. —

Ker so v sadiših drevesca v verstah sejane bile, se, kader čas presajenja pride, lahko s zemljo vred vùn vzdignejo. — Delavec z lopato na strani verste pod nje seže, in jih več na enkrat s koreninami in zemljo vun vzdigne (okoli 20,000 drevesc en dan), jih na stran položí, ktere potem ženske (možke roké niso zato) prevzamejo, na palici ali kolcu zemlje varno, de se koreninice ne vtergajo, otresejo, eno od druge odločijo, in 20 do 50 skupej s prejo ali ličjem zvežejo, in brez odloga v redki močnik, kteri se že popred v kaki posodi iz ilove zemlje in vode pripravi, pomočijo in v ti zmesi dobro obnašajo, tako, de se vse koreninice pokrijejo. Ti drevesni zvezki se potem v jerbas postavijo, z maham podložijo in obložijo, in tako se dajo brez škode tudi v daljne kraje prenesti, kjer se posaditi imajo. —

(Konec sledi.)

[1]) Tode to ni zadosti; jez sim se prepričal, de je boljši svét v sadišu popolnama zravnati (horizontal stellen), in ako je treba, v ravne stopine razdeliti. To dělo se le pervikrat storí, in se obilno spłača, ker se na ravnim svetu veliko veči število drevesc zredi, kakor na visočim, če se tudi razorcí podolgim naredijo.

[2]) To pride na 1 štirjašk ali kvadratin seženj smrekoviga semena 10 lotov in pol, boroviga 12 lotov in pol, mecesnoviga 14 lotov in eno četertinko. Pisatelj.

[3]) Po tem pride na 1 štirjašk seženj borovih alj mecesnovih drevesc 1402, — smrekovih 4444, — listnatih 666 do 888. — Tolíko drevesc se pa zamore na enim štirjaškim seženju le takrat zrediti, ako je zemlja dobra, kraj zavetin, in drevesno seme vse zdravo. Pri pervi skušnji po g. Buttlarjevi vodbi sim jez v pusti zemljí (opoki) v Panovci na sončnim kraju na enim štirjaškim sežnji le 209 hrastovih, ino 900 borovih drevesc zredil, vsejani želod je pa slab bil. — Pisatelj.

*Perve očitne porotne sodbe v Celju.**)

Vitez g. Acula, porote predsednik, je v nemškim pa tudi v slovenskim jeziku pričijoče z naslednjimi krepkimi besedami nagovoril:

„Danes je perva glavna obravnava pred porotno sodnijo, in meni porote predsedniku se potrebno zdi, temu opravilu ene besede naprej poslati. Kar so naš presvitli cesar Franc Jožef I. v deržavnim zakonu od 4. sušca pretečeniga léta izgovorili, namreč varstvo pravične svobodnosti po postavah, ustno in očitno zaslišanje v zatožnih pravdah, se je danes vresničilo. 1. maliga serpana t. l. se je nova postava zastran kazenskih opravil začela; obdolžen in od njega dopernešeno hudodelstvo drugim ljudém ne bo več neznano; nobene skerbí nima več obdolženi imeti, da sodniki ne bodo zaslišali dokažov, kteri morebiti za njegovo nedolžnost govoré; od zdaj za naprej bodo soderžavljani obdolženca vidili, slišali, od njega dopernešeno hudodelstvo popolnama spoznali, dokaze, kteri za njega alj zoper njega govorijo, pretresli in po sodnikih iz njih srede izvoljenih, — to je po gospodih porotnikih — krivnost alj nedolžnost njegovo spoznali.“

„Vi, gospodi porotniki! ste tajisti, v ktere so naš presvitli cesar to zaupanje postavili, da bote čez svojiga bližnjiga, to je obdolženca, sodili, in vi bote — jaz sim prepričan — to zaupanje tudi vedili dopolniti. Zavolj tega vas prosim: ne dajte se pri svoji razsodbi po nič drugim voditi, kakor po svoji vesti in znotranjim prepričanju; ne poslušajte praznih dokazov, ne

*) Kakor smo že davnej v »Novicah oznanili, so bile sodbe po prisežnih možéh že nekdaj pri naših sprednikih navadne. Tako sodbo so imenovali poroto, — prisežne možé pa z eno besedo porotce ali porotnike. Čeravno je beseda zarotim, zarotiti vsakimu Slovencu dobro znana, ste se s zgubljeno staro sodno šêgo tudi besedi porota in porotec zlo pozabile. Zdej ju moramo zopet vpeljati. Vred.

dajte se zapeljati po sovražnosti, dvoúmnosti alj negodni milosti, in imejte vedno pred očmí, da je deržavi ravno tako ležeče, da se krivični obsodi, kakor da se nedolžni osvobodi.“

„Vi, gospod deržavni pravdnik! kakor v nar vikšim iménu za varha postav postavljeni uradnik, in vi, gospod zagovornik! kterimu je lepa dolžnost naložena, nedolžnost obdolženiga varovati, sklenita se obadva z menoj, da bomo zamogli gospodam porotnikam živo in pravično podobo od tega dati, zastran česar imajo zatoženca soditi, in jih tako v stan postaviti, da bodo to spolniti zamogli, kar so naš presvitli cesar pri vpeljanju porotne sodnije pred očmí imeli.“

„Zdaj pa še vse tiste, kteri so se k današnjimu opravilu, kakor poslušavci snidili, za spodobno in mirno zaderžanje prosim. In tako naj se začnè današnja obravnava.“

Bila sta potem še dva nagovora, eden od c. k. občniga deržavniga pooblastenca iz Gradca samo v nemškim, in drugi od deržavniga pravdnika v Celji v nemškim in slovenskim jeziku.

Dvorana je bila polna ljudstva, pa vse je bilo mirno in pazljivo; zakaj slišali so se mili domorodni glasí, ktere je ljudstvo razumélo in si k sercu vzelo.

Potem se je začela obravnava.

Gospod predsednik, 4 sodniki in en zapisovavec so sedeli pri veliki zeleni mizi; na desni pri majhni mizi je sedel deržavni pravdnik Dr. Mullaj, na levi zagovornik Dr. Matija Foregger; spredej je na štirih klopéh sedelo 12 porotnikov in dva namestnika; na posebni nizki klopici je sedela zatožena mlada dekla, Urša Janšič z iménam, 24 lét stara, iz Ptujiga na Štajarskim domá; obdolžena je bila, de je svojiga otroka pri porodu umorila. Ona je to stanovitno tajila; in tudi zvedenci*) in priče, ki so se zaslišali bili, te reči niso mogli tako dokazati, da bi se bili porotniki prepričali, da je zatožena tega hudodelstva kriva. Vse je tako kazalo, da so porotniki izreči morali, da Urša Janšič obdolženiga hudodelstva ni kriva, ampak da je kriva pregreška, ker svojiga poroda ni na znanje dala. Zagovornik jo je dobro zagovarjal. Sodniki so jo potem po razsodbi porotnikov in na podlagi postave na 3 mesce v ojstro ječo obsodili.

Terpela je ta obravnava pol drugi dan, in scer pervi dan od 9tih do pol treh, in od pol petih do pol enajstih po noči; drugi dan pa od 9tih do ene popoldne. Obravnava je bila večidel v slovenskim jeziku. —

13. t. m. je bila druga obravnava. Na klopi zatožencov je sedela zopet ženska, že bolj postarna, tudi obdolžena, da je svojiga otroka umorila pri porodu; ime ji je bilo Maria Sluga. Pa kmalo se je vidilo po zvedencih in pričah, da ona ni otroka umorila, ampak da je otrok nar berž že mertev na svet prišel, alj precej po porodu umerl, brez da bi mu bila mati kaj hudiga storila, alj potrebne pomoči pri porodu odvzela. Porotniki, to prevdarši, so jo le pregreška krivo razsodili, da ni poroda na znanje dala. — Obsojena je bila tudi na 2 mesca v ojstro ječo.

16. t. m. smo imeli ubijavca na klopi, z imenam Matija Veršič. On je eniga hlapca vstrelil, ki mu je bil zavolj nekih čevljev ponoči nadlegoval. Veršič je namreč kmet iz Lutenberga, in je nekimu hlapcu dvoje čevljev za tri gold. prodal bil, ker mu jih pa hlapec ni mogel plačati, mu jih je nazaj vzel. Hlapec je prisel večkrat čevlje terjat, in zadnokrat ponoči ob desetih je okolj hiše razsajal in rogovilil; Veršiča na to jeza popade, zgrabi pušo, vún iz hiše letí, in po hlapcu sterlí; noč je bila tamna, pa ga vendar do smerti zadene. 21 prič se je že včeraj zaslišalo, ktere niso ravno zoper zatoženca govorile, pa ga tudi ne zagovarjale. Obravnava se bo še le jutro dokončala.

Desiravno smo se že te dni prepričali, da g. predsedniku Aculatu slovenski jezik gladko teče, smo se včeraj zares s serčnim veseljem začudili, slišati, kako izurjen je častiti g. predsednik v našim jeziku sploh. Zatoženec in priče so bile iz Lutenberga, kjer se od našiga zlo različno slovensko govorí; pa to ni g. predsednika v ničemur motilo alj zaderževalo; vse je šlo čisto gladko.

Slava vitezu Ljudeviku Acula, ki je očitno dokazal, da se zamorejo sodíje tudi v slovenskim jeziku lepo obravnovati, in da naš domači jezik ni ravno na tisti nizki stopnji, na ktero ga nekteri neprijatli našiga naroda tako radi postavljajo, pa s tem le svojo lastno nemarnost in nevednost svetu dokazujejo.*)

*) Zdravniki, ki so mertviga otroka pregledali. Vred.

*) Gospoda dopisnika prosimo, da bi nam še drugekrat dopisoval, ko se bojo kakošne take očitne obravnave pripetile. Tudi iz druzih slovenskih krajev prosimo za enake naznanila, de se bo naše ljudstvo vedno bolj razjasnilo v novih vstavnih zadévah. Vred.

Slovenske narodske pesmi
v nemško prestavljene.

(Dalje.)

Kar prevod vtiče, je v enakomernim glasu nemškiga jezika cela milina, gibčnost in živost naših pesem vpodobljena. Povsod je pevec pravo porazumnost slovenske pesmi, in živi občut njenih lepot skazal. Prav umetno je iz Vrazove in Korítkove zbirke nar lepši pesme odbral. V celim jih je 48 prestavil in nekaj kratkih okroglih dodal. Večidel so pesmi te zbirke na Krajnskim domá, pa tudi tacih najdeš, ki se le pri Ogerskih in Koroških Slovencih pojejo. Nekaj jih je tudi iz spodnjiga Štajarja, in dvoje ali troje (na str. 2. 44. 107.) jih je Horvaškiga ali prav za prav Serbskiga rodú. Že v predgovoru se opomni, de je prestavljavec pri ti zbirki čez krajnske meje segel, ker se naša narodska pesem po kronovínah ločiti ne da. Ona je lastnína slovenskiga naroda, — in kakor svobodna tičica v gojzdu, brez ozira na politiške granice sorodnih dežel, danas takraj jutro unkraj mejnika žvergoleva.

Le to je nam prav žal, de je g. Grün na narodske pesme (str. 55. — 83) v 5. zvezku „Krajnske čbelice“ (léta 1848 izdanim) pozabil. Marsiktera od njih bi bila prevoda vredna. Posebno je „Mlada Breda“, ktero je, kakor smo zvedili, učen rodoljub na Notrajnskim iz ust starke napisal, in blezo pozabljeno smerti otel, tako lepa, de ji skoraj ni para.

Tudi po svojim zaderžanju se pesmi te zbirke lepo versté, kakor pri lepo vbranih strunah se ena z drugo vjema. Tu ne zaslišiš nobeniga ostudniga brenka, in ako ti serce v začetku, od miline glasov ginjeno, živo hrepenenje ljubezni občuti, ti bo proti koncu junaškiga navdiha polno igralo. Nektere teh pesmic so tako drobne in mične stvarčice, de boš gotovo milo in rahlo serce našiga naroda, v kterim so se rodile, visoko cenil, če si ga tudi dozdaj po krivih usodkih siroviga in neobčutniga grajal. Od njih tudi veljá, kar je Matija Majar v svoji pesmarici od nasih svetih narodskih pesem tako lepo povedal: „One niso zavíte, zapletene, metafizične in meglene, temuč lahko razumljive, vsakemu Slovencu kakor domače; ako kdo pesmico dvakrat sliši, jo že blizo zna; so nježne, kakor lepe dišeče rožice, ki same od sebe na ledinici izrastejo; so kratke, naj lepši in naj starejši imajo samo po dvé, tri, največ po četiri redke v jednej versti (Strophe); so živahne, jederne, kakor naši Slovenci; v téh pesmih

vse živí, vse se giblje, vse govorí in se odgovarja, de se človeku zdí, kakor bi vse v resnici vidil in slišal, kar pesem pové. Blizo vsaka versta bi se upodobiti (namalati) dala, ako je ravno le kratka.“

Pa tudi v prevodu tacih pesem visoke umetnosti Anastazija Grüna prehvaliti ne moremo. Tukaj pristavimo sledeči nemški prevod in v priliko tudi slovensko pesmico svojim bravcam za pokušnjo, kako umetno on drage in drobne slovenske biserčke nabirati zna:

Ein Verlassner.

Es liegt, es liegt ein schmaler Pfad,
Ein schmaler Pfad, ein glatter Pfad,
Der führt in's Dickicht tief hinein,
Tief in den grünnen Wald hinein.
Ein Sünder liegt im Wald allein,
Er liegt gar krank und ächzt gar schwer,
Wünscht sich herbei den Priester sehr.

Da fliegt ein Vögelein heran,
Zum Vöglein spricht der arme Mann:
»»Da lieg' ich kranker sünd'ger Mann,
Und wünsche mir den Priester sehr;
Wenn mir nur da ein Bote wär!««
So spricht und sagt das Vögelein:
»Ich selber will dein Bote sein.«

Das Vöglein in die Luft sich wiegt
Und an des Pfarrers Fenster fliegt,
Da zwitschert es und singt so fein,
Dass drob der Pfarrer wach muss seyn:
»Im Wald liegt Einer, krank gar schwer
Und wünscht herbei den Priester sehr!«
Das Vöglein auf den Thurm sich schwingt,
Und an die grosse Glocke klingt,
Dass drob der Messner wach muss sein.
Der Messner eilt zur Kirche schnell,
Den Pfarrer fand er schon zur Stell'.
Der Pfarrer spricht und redet diess:
»Ein Sterbender mich rufen liess,
Jedoch wohin? das weiss ich nicht!«
Das Vöglrin aber also spricht:
»In's Schnäblein mir das Glöcklein thut,
So will ich vor euch springen gut,
Wohl springen gut und klingeln gut.«
Sie reichen flink das Glöcklein ihm,
Vor ihnen hurtig springts dahin,
Wohl springts dahin und klingelt hin,
Zum Kranken dort im Waldesgrün. —
Der Sünder beichtet allsogleich,
Die Seele fliegt in's Himmelreich.

Zapušen.

Leži, leži vozka steza,
Vozka steza uglajena,
Kamor predeleč derží
Notri v gojzd zeleni.
V gojzdu pa grešnik leží,
Bolan leží, milo ječi,
Duhovniga k sebi želí.

Drobna ptičica prileti,
Grešnik pravi, govorí:
»Jez grešnik bolán ležim,
»Jez bi rad duhovniga,
»Pa mi nima kdo po njega.«
Drobna ptica pravi, govorí:
»Grem jez po njega!«

Gori ptica v zrak zletí,
Na fajmoštrovo okno prileti,
In predrobno zažvergoli,
De fajmoštra prebudí:
»V gojzdu grešnik bolán leží,
»Duhovniga k sebi želí!«
Drobna ptica v turn zletí
In z velkim zvoncam pozvoní,
De mežnarja izbudí.
Mežnar je hitro vstal,
Že je fajmoštra v cerkvi našel.
Fajmošter pravi, govorí:
»Bolnik je poslal po me,
»Obhajat grem, pa kam? ne vem!«
Že predrobna tica govorí:
»Dajte meni v klunčik zvončik;
»De jez pred vam skakljala bom.«
»Skakljala bom, zvonkljala bom.«
Že so ji dali v kljunčik zvončik,
Pred njima skakljala je,
Skakljala je, zvonkljala je,
De ju k bolniku pripeljala je.
Je grešnik spovedal se,
In duša šla v nebesa.

(Konec sledí.)

Zastran pripravnosti slovenskiga jezika za sodnijske zapisnike.

(Konec.)

Z velikim veseljem smo sprejeli mesca kimovca ukaz slavne nadsodíje Celjovške, de se imajo sodijski zapisniki (protokoli) tudi v slovenskim jeziku pisati, ker smo iz tega razvidili, de višji vradíje spoznajo potrebo, de v tako imenitnih zadévah, kakor so sodijske preiskovanja in na-nje se opirajoče sodbe, se v zapisnik ravno tiste besede zapišejo, kakoršne so toženc in priče govorile, de po tem nobena zmota ni mogoča, pa tudi noben izgovor, „jez nisim tega govoril“ ne veljá. Spoznali smo iz tega tudi in se veselili, de tiste pravíce, ki so po §. 160. in §. 210. drugim jezikam dane, so zagotovljene tudi našimu domačimu, — de tedaj zdej, kakor ravnopravnost zapové, pride tudi naš jezik v kancelijske spise.

Alj — kratko je bilo to naše veselje; — zagromeli so od vsih strani „Berichti“, de to ni zdej nikakor mogoče, brez de bi bili rêkli: kdaj de bo mogoče. „De se pa resnica prav spozna, je treba čuti dva zvona,“ ali po latinsko „audiatur et altera pars“, ker v tacih rečéh, v kterih se ljudstva jezik sodi, imajo domači časopisi dolžnost očitno govoriti, kar je tudi samo visoko ministerstvo velelo, ko je izgovorilo, de se bojo pravični in brez strasti razglašeni prevdarki in nasveti radi poslušali.

„Novíce“ niso nikdar prenapetiga in nemogočiga zagovarjale, in marsiktero reč, zavoljo ktere so bile one pred létam še križane, spoznajo zdej možjé, ki so nam bili takrat nasprotniki, zdej pa so naši zagovorniki. Tudi to reč bomo mirno in tako razsodili, kakor je.

Neznani pisavec Dunajskiga lista pravi enkrat (bolj v začetku omenjeniga sostavka), de slovenski jezik še ni tako omikan, de bi se mogel pri sodíjah kot vradni jezik rabiti“ — drugikrat (bolj proti koncu) pa pravi, de ročnost slovenskiga jezika je še premalo razširjena.

To je pa dvoje; scer bi znali tudi rêči: ker je pri nas po kmetih ročnost nemškiga pisanja malo razširjena, še ni nemški jezik tako omikan, de bi se zamogel kot vradni jezik rabiti. Takiga kriviga razsodka vunder ne bo nihče zagovarjal. Vse drugo je jezik sam po sebi, — vse drugo pa znanost jezika.

Če pisavec v Dunajskim listu pravi, de je slovenski jezik premalo omikan, de bi se zamogli zapisniki v njem pisati, mu moramo naravnost reči, de to ni res — in mu bomo to tudi dokazali; — če pa pravi, de je ročnost slovenskiga pisanja pri vradnikih premalo razširjena, mu moramo žalibog! to poterditi.

Obernimo se k jeziku nazaj, in preglejmo; ali je res tako malo omikan; de ni za zapisnike?

Zapisnik ni nič druziga, kakor zapís besedí, ktere se v kancelíi govorí. Če se hoče kaj zapisati, se mora ja tudi govoriti; če se pa v kancelijah z ljudmí, ki samo slovensko govoré, v mnogoverstnih rečéh le slovensko govoré, izprašuje in odgovarja, tak mora ja slovenski jezik dovelj omikan biti, scer bi

clo govorjenje mogoče ne bilo; in noben čist Slovenec bi še ne bil pred sodbo stal, in že davnej bi se bile mogle kancelije zapreti. Taka pa ni. — Pa pojmo še naprej. Noben pameten Slovenec se ne bo scer s slovenskim jezikam bahal, de je že zdaj toliko omikan, kakor nemški, laški, francoski i. t. d., čeravno ni jezik tega kriv, — pa tudi noben previdin Slovenec še ni terjal, de bi si gospodje v kancelijah med sabo po slovensko dopisovali, ampak njih jezik naj bo, kakor je bil nemški, kteriga po vrednosti spoštujemo. Ali — če na naš jezik, kakoršni je že zdaj, pravično mero položimo, bomo spoznali, de ni tak revež, de bi ga mogli le za duri postavljati. Ali se ne prestavljajo vse postave in ukazi v deržavnim in deželnim zakoniku ravno tako dobro, kakor so v nemškim jeziku? Če vsiga vsak bravec ne razume, prašamo: ali tudi nemške, laške i. t. d. vsak Nemec, Lah i. t. d. razume? Ali so še ktero prestavo zavolj pomanjkljivosti slov. jezika prestavljavci na dolgu ostali? Ali nimamo časnikov in bukev mnogoverstniga zapopadka v slovenskim jeziku? Ali se niso učile in se še učé pravoslovske reči v slovenskim jeziku? i. t. d. Lepo Vas tedaj prosimo: nikar ne natvezujte jeziku, česar so le tisti krivi, ki ga zanemarjajo!

Iz tega je jasno kot beli dan, de naš jezik je že toliko in še veliko veliko bolj omikan, kolikor je omike za zapisnike potreba. — Druga je pa, če se od ročnosti slovenskiga pisanja pri vradnikih govorí. Tù ne moremo in ne smemo imenovanimu pisavcu tajiti, de velika večína vradnikov na Slovenskim ne zna slovensko pisati, in marsikteri bi zares ne bil v stanu, zdej zapisnikov po slovensko izdelovati. Ali silno čudno se nam zdi, de če se ima §. 169. in §. 210. v naših sodnícah za druge ptuje ljudí, postavim za Lahe, Francoze i. t. d. spolnovati, za naše domače pa ne!

Če pa zdej ni mogoče zavolj imenovaniga zaderžka zapisnikov sploh v slovenskim jeziku pisati, vunder želimo zvediti: kdaj bo ta „zdej“ jenjal? in kdaj bo dôba zmožnosti nastopila? Vsaka reč ima enkrat konec.

Radi bi bili tedaj v imenovanim Dunajskim sostavku brali, de je gosp. generalprokurator, kteriga kot vstavoljubiga možá spoštujemo, s slavno Celjovško nadsodíjo vred, ki je mesca kimovca tisti pravični ukaz dala, visokimu ministerstvu pravosodja, od kteriga smo z veseljem v imenovanim sostavku poterjenje brali, de je tudi slovenski jezik vradni jezik in de se imajo zapisniki s Slovenci pravilama v slovenskim jeziku (ne pa v zamudnim in nepotrebnim dvojnim) pisati, gotovo dôbo nasvetoval, kdaj de se ima spolnitev ministerskiga ukaza začeti.

Če je resnica, de vsi slovenski vradniki tako slovensko znajo, de zamorejo s Slovenci govoriti, — če na dalje poterdimo, de takimu ni nobena težava v malo tednih se pisati naučiti, — če nam to veliko vradnikov spričuje, ki že zdej ročno slovensko pisati znajo, ki pred malim časam še nič niso znali, — če dalje pomislimo, de se slovnic in besednjakov ne manjka, in de je ena slovnica nalaš za sodijske gosp. vradnike kratko in dobro spisana, mora vsak, kterimu je za vstavo in vstavne ljudske pravíce mar, poterditi, de se zamore ročnost slovenskiga pisanja v malo tednih zadobiti, če se kdo le vsakdan eno uro v njem vadi, ker je pravopís v slovenskim jeziku veliko lože kot v nemškim. In sej vradniki v zapisnikih ne pišejo za natís.

S tem smo hotli do dobriga dokazati, de izučenje slovenskiga pisanja ni za taciga, ki slovensko govorí, nobena težava, in de se ga le tisti straši, ki se ga nikoli vaditi ne začnè. „Hinc illae lacrymae!“

Naj to odkritoserčno razjasnjenje tisti slavni gospodje pravično presodijo, kterim je naloženo, vstavne ljudske pravíce ravno tako varovati, kakor skerbijo, de se vradnikam nemogoče opravila ne nakladajo.

Če kdo misli, de smo v tem razjasnjenju kaj napčniga terdili, prosimo, naj nam odkritoserčno odgovori — pa le pošteno in z dokazi, ker le po ti poti se resnica razjasni, ne pa z natolcevanjem in čertenjem, ki je le orodje brezvestnih protivnikov slovenske ravnopravnosti.

Ta pravda je gotovo imenitna, in zasluži, de se pošteno in pravično dožene.

Želje v časopisnih zadévah.

Bliža se novo léto in z njim tudi nove naročila na slovenske časnike. Mislimo, de bi ne bilo naopak, ako bi v prihodnjič:

1) Na slovenskih časnikih tudi napis na vsaciga prejemnika slovenski bil, in spodej pristavek imel, za koliko časa je kdo naročen; n. p. „za četert léta.“ Kar pervo vtiče, ni treba dokazovati zakaj? ker je naj lepši, de je tak napis, kakoršin v časniku jezik. To naj bi tudi od slovenskih pisem veljalo. Slovensko pismo ali časnik previden s ptujim napisam se nam zdi, kakor človek s šemo na obrazu. Kdor se svoje domovine ne sramuje, na slovenske pisma in časnike ptujih napisov ne obeša, razun, če je to neobhodno potrebno. Slovenske pisma in časniki naj tedaj za naprej s poštenim slovenskim čelam po svetu hodijo. Kar drugo vtiče, se nam potrebno zdi, de se pod napisam naznani, za koljko časa je kdo naročen, ker se velikobart pripetí, de naročnik, ki več časnikov ima, sam ne vé, ali je za četert ali za polléta naročen. V tem nam nemški časniki predsvetijo.

2) Bi tudi radi, de bi Novíce in Ljublj. časnik nam prinašala žitni kup in tarifo za mesó. Eden tudi ceno blagá v Terstu, kakor je bilo že prej v „Novícah.“ Čudno se nam zdi, de se iména mertvih v nobenim slovenskim časniku ne oznanujejo.

3) Tudi bi bilo dobro, de bi Lj. časnik vsaki sostavk z debelo začetno besedo pričel, de se lahko že od dalječ razloči, od kteriga kraja ali mesta se govor začne.

Iz Dolenskiga.

Novičar iz mnogih krajev.

Še zmiraj se nič gotoviga ne vé: ali bo mir ali vojska; komaj se enmalo zvedrí, kar na enkrat spet zakrijejo černi oblaki politiško nebó. Pruski kralj je 21. dan t. m. poklical zbor poslancov iz cele dežele skupej, spoznavši, de v tako silnih časih in tako imenitnih zadévah, kakor je razsodba čez mir ali vojsko, se morajo tudi ljudstva poslanci zaslišati. Na tem zboru bo zdej nar več ležeče, kako se bo Pruska vlada prihodnjič obnašala. Kralj je začel zbor poslancov z nagovoram, iz kteriga se pa nič prav razsoditi ne da, ali je bolj za mir ali za vojsko; vse besede so tako postavljene, de jih razložiš, kakor ravno hočeš. Še zmirej tedaj visí mir ali vojska na enim lasu, in vunder nam je mirú tako silno potreba. Tudi Francoska vlada je 40,000 vojakov vkup poklicala in vojni minister je unidan 8 milijonov in 400,000 frankov za vojskine priprave terjal, ker pravi, de nemške homatije so tako zapletene, de se mora tudi francoska vlada previditi zoper vojsko. Tudi Rus postavlja po svojih mejah mogočne armade. Kaj bo iz vsiga tega, se mora zdej vsaki dan pokazati.

Današnjimu listu je pridjan 37. dokladni list.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*